

Szervezettebben, új lendülettel, jobb minőségért...

...keresve nevelési-oktatási rendszerünk kibontakozó változásaiban az átfogó-értelmező, értékelő és útmutató filozófiai gondolat lehetőségeit, az új nemzedékek marxi szellemben történő formálásának eredményesebb és korszerűbb változatait, erősítve a szerteágazóbb és sokrétűbb együttműködést, a vajdasági középiskolákban tanító filozófia-szakos tanárok Újvidéken, 1973. május 31-én megalakították a Szerbiai Filozófiai Társaság keretében működő Szakosztályukat.

Kis hír, szűk-szakmai, szervezéstechnikai hír? Miért kell erről külön megemlékezni?

A humánusabb emberi életért küzdő, a marxi hagyományok forradalmi elkötelezettségének jegyében zajló alkotva-bírálva újrakérdező és filozófiailag értékelő gondolat kiteljesedésének sok egyéb akadályja közül éppen a szervezetlenség, a rendszeres és színvonalas véleménycsere hiánya, a magára-hagyatottságnak és a kiütkeresés tájékozatlanságának csapdája a legveszélyesebbek egyike. A marxi filozófia nem állhat meg a kérdések állandó újrakérdésénél, nem elégedhet meg a világ magyarázatával, hanem részt kell vállalnia a világ megváltoztatásában. Egyébként nem valósulhat meg, s Marx szerint a filozófia megvalósulása a humánus kiteljesedésének örök folyamata. Ezért transzponálta az egész filozófiát a politikába, ezért tette az anyagi élet, a lét termelése folyamatának aktív, újraértékelő és a múlttal-jelennel meghatározott, de azt túlhaladni kívánó eszmerendszerévé, a munkásosztály eszmei fegyverévé.

A filozófiai szintű gondolat átplántálása új generációinkba ezért sokszorosán fontos, s nem csupán szűk-szakmai, metodológiai, stb. jelentőségű feladat. Nem kérdés, amelynek indokoltságáról vitatkozni lehet, hanem *feladat*, melynek konkrét megvalósításában kell tevékenykednünk. Megrekedni az elvont-általános szintjén, mechanikus végrehajtó-előadókká laposodni és nem élen járni ebben a munkában — a filozófia megtagadását jelenti, s a marxi filozófia megtagadása a pedagógusi hivatásra való alkalmatlanságot fejezi ki.

Bevezető előadásában dr. Zlatko Melvinger, a Tartományi Oktatásfejlesztő Intézet szakmunkatársa azokról a tervezett és mélyreható változásokról beszélt, melyekkel a klasszikus, a négy fal közé bezárkózó és a munkásosztály számára egyre inkább hozzáférhetelenné váló, a termeléssel és az élet dinamikus ellentmondásos folyamatával egyre kevésbé lépést tartó oktatónvelő rendszerünket kívánjuk megreformálni, melyekkel társadalmunk a „rossz iskola — rossz diák — rossz szakember — rossz termelés — szegényedő és szociális különbségeiben gyarapodó, öngazgató-szocialista ideológiákkal idegen eszméket termelő társadalmi élet — rossz iskola...” bűvkörét kívánja széttörni. Ebben a feladatvállalásban a filozófiát tanító (és talán továbbgondoló) szakemberek összefogása és szervezett munkája elkerülhetetlen feltétele a sikernek. Az „itt és most”, „lehető legjobb világának” dogmatikus

védélmezői, avagy pozitívista-pragmatista eszméket valló hirdetőinek nagyon is megfelel, ha iskoláinkban a marxizmus eszmerendje, s ezzel együtt az emberiség szellemi fejlődésének filozófiai értékelése csak egyes iskolák szűkreszabott óraterveinek tantervi anyagaként sorvadozik. A „Ne filozofáljunk!” hamis-realista demagógiája azonban, rendszerint, magát „marxistának” feltüntető „filozofálgatás”; de sajnos olyan, amely megfelelő ellenhatás híján *életté, valóságos létté*, ám az igazi humánus elvesztésévé burjánzik. A fiatal lélek fogékony; az ilyen hatások pszichikai beállítottsággá, intuitív élet-szemléletté és gyakorlati viszonyulássá realizálódhatnak. S ha hiányzik a szervezett és kritikai, filozófiai szintű értékelés, ha az iskola egyáltalán nem ad semmiféle marxista kritikai alapot, avagy ha csupán valamiféle szűk, álobjektív információhalmazt tölcsezt (szűkivel!) az ifjú fejébe, akkor... nos akkor könnyen előfordulhat, hogy a reális veszélyt felismerő politikai ellenakció által konkrétan „bürokrata”, „technokrata”, „pozitívista”, stb. nevekkel megnevezett jelenségekkel szembenézve az ifjú azt sem tudja, mit is jelentenek ezek a kifejezések, az egyes öngazgató-szocialista ellenes jelenségeket képtelen felismerni, képtelen arra, hogy az egyes jelenségeket összehasonlítva általánosítsa; szaknyelven szólva képtelen arra is, hogy az elvont-egyediből, de arra is, hogy az elvont-általánosból a konkrét-általános felismeréséig eljusson. Ekkor pedig a felismeréstől a cselekedetig, s különösen a helyes cselekedetig nemigen tud eljutni. Manipulált rabszolga, modern, „szublimált” rabszolga marad, s a marxizmus gondolat igazi lényege számára „filozofálgatás” lesz.

Vagy — ha bőrien érzi a visszasságokat —, s eszmei kiforratlansága miatt a félig megemésztett, átgondolatlan ismeretek könnyen viszik a „revolúciót” a „revolttal” összekeverő egzisztencialista és ultrabaloldali divatok cifrázkodó, az „itt és most” szocialista realitását valamilyen, a realitás elvont-általános szintű értelmezésének áramlatába, nos, akkor „filozofálgatása” ismét káros lesz. A „Van” és a „Kell” ellentétei között tévelyegve, talajvesztetten, vagy okmánybélyegként fog ráragadni az adott realitás partikularitásait védelmezők „biztos talajára”, tehát lehiggadva kiszolgálója lesz pl. a forradalmi öngazgató apparátusnak, de saját maga nem lesz képes annak alkotó továbbfejlesztésére, vagy elégsáns „neutrális és apolitikus” marad, avagy a talaját veszített „Kell, Legyen” értékideáljainak szívárványkergetőjévé válik, aki arra sem lesz képes, hogy az élet „itt” folyó teljesedésének virágait meglássa, de arra sem, hogy gyomainak irtásához fogjon, mert szemét az égre meresztve sárba esik, árokba bukik.

Omer Marinkov beszámolója, amely a tantervi anyag problémáit taglalta, éppen ezekre a kérdésekre világított rá. Felvázolta azokat a fontosabb dilemmákat, melyekkel a mai filozófiai gondolat hazánkban küzd, s taglalta a megoldások módszertani lehetőségeit. Rámutatott, hogy eredményes munkát csak akkor végezhetünk, ha a filozófiai gondolat történelmi fejlődésének bemutatását tipológiai módszerrel, nagy ívelésű és átfogó probléma-fejlődési vonalvezetéssel, marxista kritikai viszonyulással mutatjuk be. Téves lenne, állapította meg a jelenlevők többsége, ha a filozófia tanítását a marxizmus és a marxista filozófia bemutatásával kezdenénk oly módon, hogy erről a tőről retrospektíve, illetve komparatíván mutatnánk be az egyéb filozófiákat, mert ez ellenkezne magával a marxizmus szellemével, s rendkívüli metodológiai nehézségeket is támasztana.

Fontos problémaként határozta meg a marxista gondolat bemutatásának lehetőségeit a különböző középiskolákban, különböző tantárgyak kereteiben, ügyelve az oktatás-nevelés egységes alapjaira és a marxizmus orientáció elmélyült bemutatására.

A filozófia tantervi anyagának vitaalapot képező koncepcióját vitatva az értekezlet rámutatott annak fontosságára, hogy hosszulejáratú, sokoldalú és kritikai elemzés előzze meg a filozófia tantervi anyagának kidolgozását, illetve, hogy az anyag elemzésén való fáradozás permanens jellegű legyen.

Felhívták a figyelmet a tankönyvek és segédkönyvek, különösen a módszertani problémák kidolgozásának és egybehangolásának szükségességére, a korreláció fontosságára is.

A vajdasági filozófiatanárok Szakosztálya állandó vitatevékenységet kezdeményezett s kidolgozza a nevelő-oktatói munka általános, ideológiai, valamint speciális, szakterületenként és iskolánként változó kérdéseit megvitató munkatervét.

Hisszük, hogy a belső összefogás, valamint a szakfórumokkal és a társadalmi-politikai szervezetekkel való együttműködés új lehetőségeket és új eredményeket is nyer ezzel a kezdeményezéssel, amely változó és forradalmasuló szellemi életünkbe új, tartalmilag és alakilag is gyümölcsöző színt visszamajd.